

Ansjoavis laat het afweten

Van onze correspondent

BERGEN OP ZOOM - De afgelopen veertien dagen is er nog nauwelijks ansjovis gevangen. Na een goed begin lijkt het alsof de vissen de Oosterschelde nu hebben verlaten.

Bij weervisser Van Dort in Bergen op Zoom wordt gesproken over halen en brengen. Gisteren was de vangst iets groter dan de dag ervoor, maar niet genoeg om de vaste klanten tevreden te stellen. Bij Van Dort komen die klanten het eerst aan bod en dan pas de restaurants. Tot eind juni gaat de weervisser door met de vangst van ansjovis.

„Het is niks en het is ook nog niks geweest”, zegt de Bergse weervisser P. Landa. „Het is al vanaf het begin af aan slecht. Ik snap niet waar die verhalen vandaan komen dat het in het begin zo goed was. We proberen het maar zo lang mogelijk vol te houden, maar leuk is het niet.”

De Thoolse visser J. Bout, die de ansjovis met sleepnetten vangt, spreekt van een 'slappe hap'. „Er zitten op dit moment veel te veel kwallen in het water. Daardoor missen we de vis. We zijn vrijdag pas voor het eerst begonnen ansjovis te vangen. We hebben nog vijf weken. Vorig jaar hadden we de eerste ook pas begin juni binnen. Donderdag proberen we het opnieuw.”

Ansjoavisvischerij te Bergen op Zoom.

Van gachta zijde wordt ons gecommuniceerd: In Juli is aangehouden en daarna is de vischerij op ansjovis in de Kouswache wateren gesloten. Volgens de verpakkingsvermaarden der weervisscherijen mag van 1 April tot 30 Juni van de ansjovisvischerij gebruik gemaakt worden. De visscherijen die thans zijns reuring maken en al tot de sluiting komen, dat ook deze campagne volde heeft opgeleverd.

De vangst die langzamer na het vorige roejaar zich gaand liet aanzien, begon na half Mei spoedig te verminderen en alre bleef het, dat de groote massa in den beginne was weggeslagen, zodat de totale vangst op het einde van het seizoen vol late gunstiger was dan in 1892, maar in het geheel niet voldoende om de pacht en de exploitatiekosten te dekken.

Wesadelen bleef de vangst van „oorstach”, d. w. n. afluende vissoorten, die in de ansjoviswateren werden gevangen, eer beelden het vorige jaar. Het is trouwen ons algemeen bekend verrijkt, dat de vangst van „oorstach”, waaraan vroeger de visscherijen gewoos was alre oekaten behalve de pacht te dekken, van jaar tot jaar minder wordt.

Het sleepproduct pasharing b. v. vroeger bij scholten vol aangevoerd, leert thans per vaartug en per hJ gemiddeld niet meer dan 1500 staks op. Een spiering, toeg en alre werden hooger alre in enkele exemplaren aangevoerd. Zoodoende blijft de afvoer van den orstach alre gering en kan geest worden voldoende te zijne om de kosten der ansjovisvischerij, aout, vaark, kalpen- en knippenloze te dekken.

Van de afvoer van de ansjovis moet dus de visscherijen behalve de pacht, onderhoud van vaark, vischermesdchap en het onderhoud van zich en zijne geest.

Laat ons nagaan in hoeverre hJ daarin is staat is. Sedert 1 Januari 1892 moet voor de weervisscherijen jaarlijks aan den staat betaald worden f 20,100; voor de vischercampagne gedurende 1892 en 1893 dat in het geheel f 40,200. De vangst in 1892 moet geschat worden op alre 100 en in 1893 op alre 100 voor den handel, gerale tans van 100 kilogrammen.

In 1892 bedroeg de handelswaarde f 22 per ton, thans wordt daarvoor f 23 betaald.

In rinde cijfers werd alre bij betaalding betaald: in 1892 f 2500, in 1893 f 15,000, dus totaal f 10,500; aout in de beide jaren aangevoerd het bedrag van 1 per hJ jaar werd ingetrok; voor eigen onderhoud en dat van vaark, netten, vaarkout, enz. alre niet oer.

Onder die omstandigheden, saga in het vorige jaar eenheidens visschers alre verpakt alre van gachta zijde te vragen, hoe veel kan tot Mei 1893 worden aout. Voor oover hJ kanden vaark, behalve alre, haard met groote moeite, door het ooveren van gelden aan hunne verplichtingen voldoen. Na aout hJ tweede seizoen ten einde is en de visschers het resultaat daarvan kunnen overzien, kijkt hun voldoende, dat van aflossing der ooveraomen gelden, geen sprake kan zijne, dat bereiden de vaark nog niet voldoende te om de pacht te betalen. Zij zullen oer achertrichten aan hunne verplichtingen te voldoen, maar daarbij zullen alle kosten voor het aout worden uitgeput.

Zij alre bereiden nog gedurende het jaar 1894 aan de veel te hooge pachten verhoeden. Aan het einde van oktober zal hJ, oout te voorzien is, de voor de betaling van de pacht 1891 en 1892 gemaakte schuld niet hebben afgevoerd en bereiden schuldener zijne ingetrok den staat voor gedeeltelijk achertrachtelijke pacht over 1891. In dat geval zal hJ niet meer als pachtiers mogen optreden en wordt dus hun bestaan als visscherijen bedreigd.

In deze omstandigheden hebben alre tot den minister van Financien gewend, met het achertrachtig verzoek den hJ jaars pachttermijn te verkorten tot een hJ jaars termijn en oout thans tot heraanpachting der weervisscherijen over te gaan.

Of men van hoogerhand dit verzoek alre twijfellos en eiddijk een alre besleppes over de aoutere gemaakte achertrachtelijke van het „aoutelijke achertracht”? Wij hopen dat van harte, want achertracht oere weervisschers verhoeden in geen bezwarenwaardigen toestand.

Men bedenke een, dat de achertrachtelijke te Bergen-op-Zoom in 1892 en 1893 geslacht, betaald zijn met alre f 20 pacht per vaark, terwijl de betaalde f 15,50 bedroeg.

Men bedenke een, dat in de Zuidereen, waar oer gewoos eustadigheden, de vangst 20 maal meer oplevert, de vischerij achertrachtelijk wordt, onder het enige vergoeding aan den staat verschuldigd is. (1)

Men bedenke een, dat te Bergen op Zoom de weervisschers verplicht is de vischerij alre te oefenen op verhoeden van belangrijke boos, terwijl de Zuidereen-visscher in dit opzicht geheel vrij is.

Men bedenke een op welke gronden ongeveer 20 jaren geleden de alre vischerijvergunningen van het markiesat van Bergen op Zoom werden ooveraomen en de tegenwoordige toestand van oovertracht met de Zuidereen werd in het leven geroepen; den achertracht betaald er voor de regering alre enige achertracht aan den visscher van Bergen op Zoom te wille te zijne.

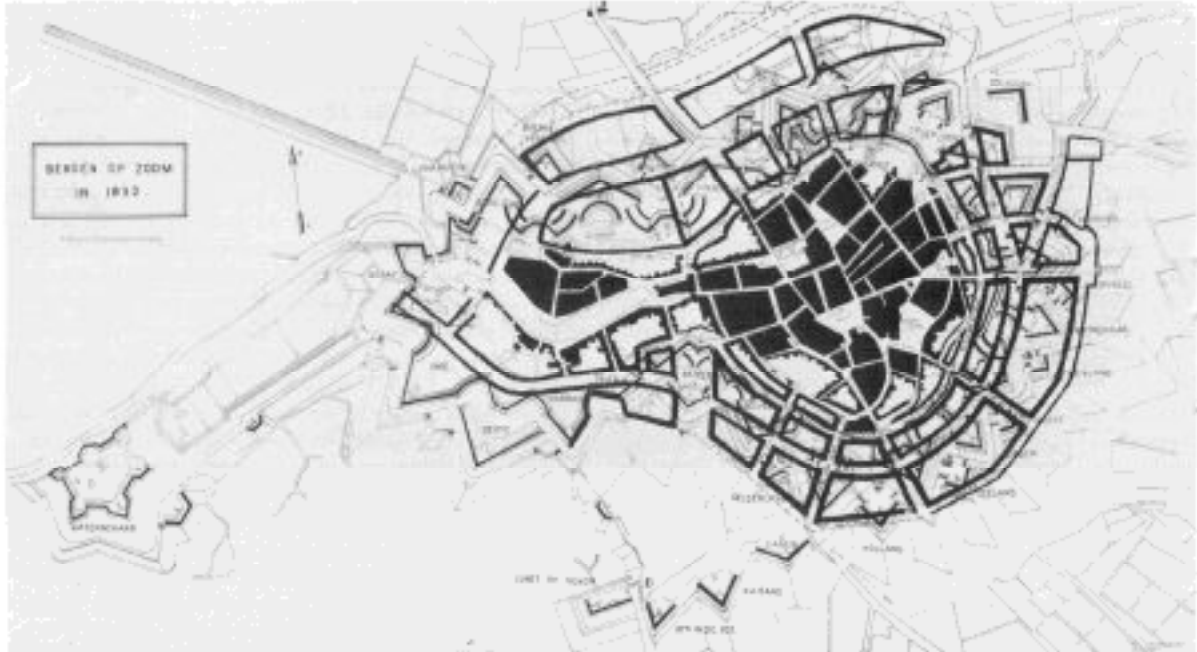
De regering kan dit oerden, omdat in art. 23 der ooveraomen van verpachting reeds van een tweejarigen pachttermijn sprake is. Daar oer alre, dat de pacht op dezelfde ooveraomen betaald met 2 jaren verhoogd kan worden tot 31 December 1912 en vervolgens met 1 jaar tot 31 December 1914. Waar dus de regering op enige hJ jaars, achertrachttermijnen oover twee jaars kan volgen, daar kan alre met enige ooverden wil de achertracht en achertracht met een tweejarigen achertrachttermijn, die ten alre door enige driejarigen termijnen ooverd wordt.

Wij verhoeden niet, dat de regering, daadlijk gewis alre hJ het verzoek der visschers is te wille, meer vertrouwen, dat alre een oertracht gewend onderzoek naar den toestand alre instellen. In dat geval twijfelen wij niet, dat het hJ berekenen gaande achertracht alre worden, en dat de alre het achertracht ooveraomen resultaten de achertracht van het verzoek zullen ooveraomen.

(1) In 1890 bedroeg de vangst, te Bergen-op-Zoom 1200 en in de Zuidereen 180,000 vaark, dus alre 15 maal meer.

Bijlage D1

Plattegrond 1832-1890. Plattegrond van de vesting Bergen op Zoom, 1832. Moderne natekening, ca. 1950. Hierop in dikke lijnen de bij de ontmanteling, 1868-1890, ontworpen straten. Uitg. GA 1989 als bijlage bij D.2.

Plattegrond van de vesting Bergen op Zoom, 1832. Moderne natekening, ca. 1950. Hierop in dikke lijnen de bij de ontmanteling, 1868-1890, ontworpen straten.

BIJLAGE F De eigenaren van het markizaat van Bergen op Zoom¹

Tot 1287 eigendom van de heer van Breda, Arnold van Leuven. Hertog Jan I van Brabant beschikt op diens verzoek over de nalatenschap. De heer van Breda is kinderloos. Stad en land van Bergen op Zoom wordt een zelfstandig leen van het hertogdom Brabant.

Heren van Bergen op Zoom

Gerard van Wezemaal (1287 heer van Bergen op Zoom – overleden 1308/09) .

Arnoud van Wezemaal (overleden 1312/13).

Mathildis van Wezemaal (geboren rond 1310), gehuwd met Albrecht van Voorne.

Johanna van Voorne, gehuwd met Jan van Valkenburg (overleden 1352) en kinderloos gestorven in 1348/49. Na haar dood ontstaat strijd om de opvolging. Mathildis beheert Bergen op Zoom van 1351 tot 1353, maar moet dan afstand doen. Bergen op Zoom wordt door bemiddeling van Willem van Duvenvoorde, heer van Oosterhout, toegewezen aan

Hendrik I van Boutersem, (1351 heer van Bergen op Zoom, overleden ca. 1371) gehuwd met Maria van Merksem, dochter van Gerard van Wezemaal.

Hendrik II van Boutersem (1371 heer van Bergen op Zoom, overleden 1419), zoon van Hendrik I en gehuwd met Beatrix van Polanen.

Hendrik III van Bergen, zoon van Hendrik II en heer van Grimbergen (overleden ca. 1419).

Gehuwd met Johanna van der Aa.

Jan I van Glymes, heer van Glymes en Opperbais, (1419 heer van Bergen op Zoom, overleden 1427),

gehuwd met Johanna van Boutersem, dochter van Hendrik III (overleden 1430).

Jan II van Glymes (1417-1494), “Jan metten lippen” genoemd vanwege littekens op zijn lippen als gevolg van een ziekte en sinds 1431 heer van Bergen op Zoom. Jan II is gehuwd met Margaretha van Sint Simon.

Jan III van Glymes (1452-1532), vanaf 1494, het jaar van de dood van zijn vader Jan II, heer van Bergen op Zoom. Gehuwd met Adriana van Brimeu. In 1533 verheft keizer Karel V stad en land van Bergen op Zoom tot markizaat.

Markiezen van Bergen op Zoom

Antonius van Glymes (1500-1541), gehuwd met Jacoba van Croy (overleden 1550). Antonius volgt in 1532 zijn vader Jan III op en is sinds 1533 de eerste markies van Bergen op Zoom.

Jan IV van Glymes (1528-1567). Hij volgt in 1541 zijn vader op. Jan IV is gehuwd met Maria van Lannoy. Zij zijn kinderloos. Na de dood van Jan IV komt het markizaat tot 1577 in handen van de Spaanse koning. In 1577 verlaat de stad de Spaanse zijde en wordt de heerlijkheid door de Staten van Brabant teruggegeven aan de erfgename, een nicht van Jan IV.

Maria Margaretha van Merode. (1560-1588), gehuwd met Jan van Wittem, heer van Beersel (overleden 1588). Zij kiezen in 1580 opnieuw voor Spanje en verhuizen naar het kasteel van Wouw. In 1581 nemen de Staten-Generaal der Nederlanden de macht in handen en schenken stad en land van Bergen op Zoom aan Willem van Oranje en na diens dood in 1584 aan zijn zoon Maurits. De prinsen van Oranje delen het vruchtgebruik van het markizaat met de wettige erfgenamen tot 1648. Zij hebben meer invloed dan de markiezen en genieten veel aanzien in de stad. Het markizaat van Bergen op Zoom wordt in wezen gesplitst in twee delen, Bergen op Zoom

¹ Gegevens ontleend aan Slotmans, *Bergen op Zoom*, en aan Vanwesenbeeck, *Markiezaat*, 18-21.

met omgeving en Wouw en omgeving. Tijdens het Twaalfjarig Bestand (1609-1621) wordt de eenheid tijdelijk hersteld.

Maria Mencia van Wittem, dochter van Maria Margaretha (1581-1613), in 1599 gehuwd met Herman van den Bergh (overleden 1611).

Maria Elisabeth I Clara van den Bergh (1610-1633), dochter van Maria Mencia, gehuwd in 1625 met Albert van den Bergh. Zij is kinderloos gestorven.

Maria Elisabeth II van den Bergh (1633-1671), nicht van Maria Elisabeth I en bekend als prinses Elisabeth van Hohenzollern. Officieel kan ze sinds 1635, maar in de praktijk pas na de Vrede van Munster in 1648 haar rechten claimen. Dit vanwege de deling van het markizaat en vanwege de aanspraken van Albert van den Bergh. Vanaf 1650 bestuurt zij daadwerkelijk het markizaat.

Henriëtte Francisca van Hohenzollern (overleden 1698), dochter van Maria Elisabeth II en gehuwd met Frederik Maurits de la Tour d' Auvergne (Frans veldheer). Gedurende de periodes 1672-1678 en 1688-1697 bezit prins Willem III van Oranje het markizaat na inbeslagname door de Staten-Generaal als gevolg van de oorlogen met Frankrijk.

François Egon de la Tour d' Auvergne erft het markizaat van zijn moeder (1675-1710), heer van Aremberg en Aerschot. Hij is gehuwd met Maria Anna van Arenberg. Hij stelt zich onder bescherming van de Staten-Generaal door haar zijde te kiezen in de Spaanse successieoorlog en wint zo het vertrouwen. Verdere inbeslagname blijft uit. De Staten-Generaal aanvaarden voortaan de markiezen van Bergen op Zoom, maar houden deze buitenlandse vorsten met een gepast wantrouwen in het oog. Dit gezien de strategische ligging van Bergen op Zoom als grensplaats. De markiezen hebben verregaande bevoegdheden op het gebied van aanstelling van bestuurders en zijn bovendien katholiek. Ook wordt de afstand tussen de markiezen en de stad en haar burgers in de loop der tijden steeds groter.² De domeinraad, de vroegere raad en rekenkamer, verwerft een sterkere positie.

Maria Henriëtte (1708-1728), dochter van François Egon en gehuwd met Johan Christian van Palts-Sulzbach. Zij wonen in Duitsland. Het gezag in Bergen op Zoom wordt uitgeoefend door de domeinraad en gecontroleerd door haar grootmoeder, de weduwe van François Egon. Dit is ook het geval tijdens het bewind van de volgende markies, de zoon van Maria Henriëtte, Karel Philip van Palts-Sulzbach (in 1724 geboren, van 1728 tot 1795 markies van Bergen op Zoom). In 1742 wordt het praktische bewind volledig overgenomen van Maria Anna van Arenberg door de markies, in feite door de domeinraad. De markies woont in Duitsland.

In 1795 neemt de Bataafse Republiek de bezittingen van buitenlandse vorsten over, dus ook van de markies van Bergen op Zoom. De markies ziet af van zijn rechten en eigendommen tegen een schadeloosstelling. De bezittingen worden vervolgens beheerd door verschillende commissies, als laatste tot 1810 door de Commissie van Breda.. Deze wordt opgevolgd door de "Administratie der Registratie en Domeinen" en vervolgens worden de domeinen ondergebracht bij het ministerie van Financiën.³

² Mooy, Ch.C.M de, *Geloof kan bergen verzetten: reformatie en katholieke herleving te Bergen op Zoom, 1577-1795*. (Hilversum 1998) 73.

³ *Onderzoeksgids*, 11-13-15/16.

BIJLAGE G Lijst van weren en pachters 1825-1914.

De geschiedenis van de weren zoals aangegeven op de kaart van Hattinga is vanaf 1825 tot 1871 en van af 1892 als volgt.

De Bergse weren

A. Van 1825 tot 1830 bestoken door J. de Haas, die in 1830 voor de visserij bedankt. In 1892 pacht M. de Haas dit weer, vanaf 1895 H. Maas en in 1903 C.H. Baaijen.

B. Voor 1825 niet meer in gebruik. In 1892 pacht C.G. van Dixhoom dit weer, in 1895 M. de Haas, in 1901 D.C. Wakkee, vanaf 1903 tot 1908 Van Dort, in 1908 C. Wakkee en in 1910 M. de Haas.

C. Gepacht door de Wed. A. Hoogerheide die voor 1830 afstand doet. Daarna gepacht door D. Schot, die voor 1855 afstand doet. De visserij is sindsdien niet meer bevestigd. Weer C wordt in 1892 gepacht door C.G. van Dixhoorn, in 1895 door C. de Haas en vanaf 1898 door J.H. de Haas. In 1903 neemt C.J.J. Lafontijn weer C over.

D. Gepacht door H. van Balen. Na zijn overlijden in 1839 komt de visserij in handen van M. de Haas. D wordt tot 1865 gepacht door M. de Haas, daarna door J. Maas. Vanwege belemmering van vaarwater is een andere plaats aangewezen, op het verdronken land van Zuid-Beveland. In 1892 pacht C.G. van Dixhoorn dit weer, in 1895 J.E. Lafontijn en in 1898 M. de Haas. In 1904 neemt C. de Haas het over, gevolgd door J.H. de Haas in 1905, P.W. van Dort in 1907, M. de Haas in 1908, W. Mijnsbergen in 1909. W. de Haas pacht weer D vanaf 1911.

E. Tot 1855 in handen van de familie Van Dort, daarna bestoken door D. Schot, in 1864 overgegaan naar J. Maas en verplaatst. In 1892 pacht H. Maas weer E, in 1895 A. Wakkee. In 1898 neemt J.E. Lafontijn het weer over, gevolgd door J.P. Mijnsbergen in 1901, H. Maas in 1903, C.J.J. Lafontijn in 1907. A. de Haas vist in 1908, J.M. de Haas in 1909 en A. van Dort sinds 1910.

F. In bezit van de familie Lafontijn tot 1867, waarschijnlijk tot 1878. De weduwe van C. Lafontijn neemt de visserij over. Zoon J. Lafontijn pacht vanaf 1861.

G. In bezit van de familie De Haas tot 1867. Er zijn geen gegevens tot 1892, waarin weer G gepacht wordt door J. de Haas. Waarschijnlijk wordt dit weer tot 1895 gepacht door de familie De Haas. In 1895 neemt A. Wakkee het over, gevolgd door P.W. van Dort (1898), J.P. van Dort (1903), C.H. Baaijen (1904) en H. Maas (1907).

H. Gepacht door de weduwe H. Schot (1825-1839), later door haar zoon H. Schot (1861-1871). In 1892 pacht J. Wakkee weer H, in 1895 C.H. Baaijen en in 1907 M. de Haas.

I en K zijn te niet gegaan. Weer I wordt in 1857 weer in gebruik genomen door J. Mijnsbergen. Weer K is in 1892 in handen van een Tholenaar.

De Zeeuwse weren

In de periode 1825 - 1871 worden 6 visserijen op Thools gebied bevestigd door Bergse vissers, nr. 4 Op den Rug (sinds 1832), nr. 5 In de Guil, nr. 6 Tegen Riemerswaal in de Leegte (sinds 1846), nr. 8 Op de Molenplaat. Nr. 7 en 9 bestaan niet meer.

Van de overige 11 weervisserijen (er bestaan in totaal 29 visserijen in 1825) worden er 8 bevestigd door Berggenaren.⁴ De weervisserij is dus voornamelijk een Bergse aangelegenheid.

⁴ RA, inv.nr. 779. 1825.

REGLEMENT op het bevisschen der Schelde en Zeeuwse Stroomen.

ARTIKEL 1.

Ieder, die de Schelde en Zeeuwse stroomen bevischt, moet voorzich zijn van een door het bestuur der visscherij afgegeven concessie, op de eerste aanvraag te verlonnen aan de ambtenaren, met het bezigt op de visscherij in die waten behelst.

Voor het bevisschen der waten van den veef of uref den laangt in de hand wordt geen concessie vermitscht.

Dieder visschen en visscherij wordt in dit reglement verstaan het in de waten of op de lij eb droogvallende grondten bevoordigen van visch, het in waten brengen en oplaten van netten, korven of andere visschalengeen afwende het brengen van alle andere middelen om visch te vangten of mee niet gevangene visch te slaadten. (Dier *ruide* zijn ook begrepen alle eefbare weekdieren, schelpdieren en schaaldieren, uitzonderd in art. 45, no 2, en art. 48, 1ste lij.

ARTIKEL 2.

Het concessie is alleen verkrijgbaar voor hen, die volgens art 3 der wet van 28 Julij 1850 (*Staatsblad* no. 43), ingezetenen van Nederland zijn en voor de ingezetenen van het Koninkrijk België.

Het geeft de bevoegdheit om de Schelde en Zeeuwse stroomen te bevisschen, behoudens de regten van concessieaanvragen en parities op de uitsluitende uitoefening van bepaalde visscherijen op bepaalde plaatsen, naar aan de ingezetenen van België alleen op de waten, overblijven in artikel één van het reglement ter uitvoering van art. 9 van het tractaat tusschen Nederland en België van 10 April 1839. betreffende de uitoefening van het

reeds der vischerij en van den visschissel, behoorende bij het Koninklijk besluit van 3 September 1843 (Staatsblad no. 45).

ARTIKEL 3.

De concessien worden aangevraagd aan het bestuur der vischerijen of aan een zijner leden ingezetenen van Belgisch koninkrijk die aanvraag ook doen aan den agent te Bath, bedoeld in art. 4 van het in het vorig artikel genoemde reglement.

Behalve naam, voornamen, ondereken en woonplaats van den aanvrager, lokaal der aanvraag:

a. voor hem, die de vischerij mede vasttoeg wenschelijk wil te oefenen, de opgave van het getal en de soort der vaartuigen en van den naam en voornamen van den persoon, die den concessiehouder aan boord kan vervangen;

b. voor hem, die de vischerij mede weeten, schutlingen of andere vaste inrigtingen wenschelijk wil te oefenen, des verlangt, de namen van hoogerzins (van) personen, die hem in de uitoefening der vischerij mede inrigtingen behelpten zullen zijn;

c. den tijd, waarop de aanvraag het concessie volgens art. 5 wenschelijk te doen ingaan.

ARTIKEL 4.

Concessien worden geweigerd:

1. aan personen, jonger dan 18 jaren;

2. aan personen, die het een eelvertoende straf zijn veroordeeld;

3. aan personen, die wegens diefstal van visch of vischdijng veroordeeld zijn, of in de hem opgelegde straf niet onderworpen.

Aan hem, die wegens overtrekking van dit reglement of van de daarop gegronde veroordelingen veroordeeld zijn, kan een concessie geweigerd worden gedurende een jaar na den duur van het concessie, dat de veroordeelde hem leen het veroordeeld voms in kracht van gewijde ging, of, als hij toen geen concessie had, gedurende een jaar na den dag, waarop het voms inkracht van gewijde kreeg.

Tevens kan het aan hem afgewonen loopende concessie weeten ingetrokken.

ARTIKEL 5.

De concessien gelden voor een jaar, in te gaan met de maanden der maanden Januarij, April, Julij en October.

ARTIKEL 6.

Voor den concessie wordt betaald vijf guldens door hem, des med vasttoeg of med weeten, schutlingen of andere vaste inrigtingen de vischerij weeten uit te oefenen.

Onder de in de volgende artikelen voormerkende uitdrukking „goed concessie“ wordt verstaan een concessie voor de vischerij med vasttoeg of med weeten, schutlingen of andere vaste inrigtingen.

Wanneer intussid med meer dan een vaartuig de vischerij uitoefent, moet hij voor elk vaartuig een concessie hebben. Een concessie voor de vischerij med weeten, schutling of andere vaste inrigting is eerst dan geldig voor de vischerij med vasttoeg; wanneer de in art. 3, sub a bedoelde opgave in gaten in het concessie overzamenstijg letter a van art. 8 is aangevuld.

ARTIKEL 7.

Het bestuur der vischerijen is bevoegd, om aan hem, die zonder vaartuig of zonder weeten, schutlingen of andere vaste inrigtingen de vischerij weeten uit te oefenen, een klein concessie uit te reiken, tegen betaling van een gulden, desweerkiesende betaalbaar in vier kwartaalen.

De uitreiking van zodanig concessie kan zonder opgave van redenen weeten geweigerd.

Het is slechts geldig voor den houder en voor de vischerij in de daarin omschreven weeten en is slechts inderkloos.

In geval van inderkloos, kan voor den tijd dat het concessie nog te koop is, het, teruggave geschieden van het betaalde concessiegeld, wanneer de inderkloos niet het gewijde is van eenne maal des houders.

Een klein concessie is niet geldig voor de vischerij med vasttoeg of med weeten, schutlingen of andere vaste inrigtingen.

ARTIKEL 8.

Het concessie vermeldt het tijdstip, waarvoor en den naam en de woonplaats van hem, aan wien het wordt afgewonen.

Hieraan heest:

a. het concessie voor de vischerij med vasttoeg de soort van het vaartuig. Het wensoor dat aan het vasttoeg wordt gegeven en den naam van den persoon, die den houder aan boord kan vervangen;

b. het concessie voor de vischerij med weeten, schutlingen of andere vaste

inzigtingen, des verband, de namen van hoegdane twee personen, die den bondler in de uitschrijving der vischerij mogen behulpen zijn,

c. het kleinste censuur de opzaf der waken waartoe het gelidig is. Het groote censuur geest van de personen, die het behalen den bondler behal de vischerij uitschrijven met het vasting, waartoe zij gelidig het censuur van de bondler mogen verzoeken, of met de waken, schiedingen of andere vaste inzigtingen, in vier beschieng zij bijkome het censuur den bondler behulpenen mogen zijn.

In het laatste paraf is de persoon, die den bondler een bond nog verzoeken, of zijn de in art 3, lid. b, bedoelde helpers verpligt het censuur op de eerste aanvraag te vertoonen.

ARTIKEL 9.

Wanneer na de aangifte van een groot censuur de persoon of de personen, die daarin behalen den bondler veruud zijn, door andere waken verzoeken, zal de daartoe ontstane verandering door een lid van het bestuur der vischerijen, in aanvraag van den bondler, op het censuur waken aangehouden (met doortaling van de namen van den persoon of van de personen die deze andere zijn verzoeken).

ARTIKEL 10.

Bij, die de vischerij met het vasting uitschrijft, is verpligt het in art. 8 lid. a., bedoelde nummer landelijk te plaatsen en landelijk te onderscheiden:

1o, op den achtersteven ter rechterzijde van het over met eerste paraf gevormde cijfers, lang ten minste vijftien centimeters (duim) op een zilver wit veld, buiten de cijfers ten minste een decimeter (polen) breed; en

2o, in het midden van het groote zilver van het vasting in cijfers ter grootte van vijf decimeters (polen) met zwarte kleur op een wit en met witte kleur op een donkerkleur; zij.

Het is verboden de vischerij uit te oefenen met een vasting, waartoe van of meer cijfers onmisbaar gemaakt zijn.

ARTIKEL 11.

Het bestuur der vischerijen is bevoegd, met inschrijving van de regten, door den Minister van Financien te stellen, daar waar welke niet door de

in art. 2 aangehaalde overeenkomst met lidigj verboden is, plaatsen van de vischerij en fiskerij van schepieren van de vischerij met vaste inzigtingen bij lofing of oploof voor een beschieng tenzij in uitsluitend gebruik te geven en het plaatsen van vaste inzigtingen voor andere dan de aangehaalde vischerij behalven te regemen, lidigj bij lidigj, lidigj van den eerste aanvraag, of bij kome.

Krachten uitschrijving van den Minister van Financien kunnen uit de bond veruud worden de personen, waartoe bij openbare vasting met of te vasting is geboden, en uit de bond in concessie worden gegeven personen, die bij vasting waken aan uitschrijving met zijn te geven of die door iemand zijn openacht, waken period uitschrijft is gevonden of waken, bevoegd bij aan de laatste vasting het desgenomen, nog geen period is te geven.

ARTIKEL 12.

Het plaatsen van vaste inzigtingen voor de vischerij is verboden aan hen, die daartoe niet op een der vijen in het over; artikel veruud, het recht verkregen hebben.

Bij het eindigen van het recht, lidigj door vasting van den landigj, waartoe het verkregen is, lidigj door opzaf, worden die inzigtingen geheel en al zijn openacht, zonder dat er iets van in den grond overlijft.

Het bestuur der vischerijen is bevoegd de inzigtingen, die omder zijn vasting geplaatst zijn, of die binnen acht dagen na het eindigen van het recht niet of niet geheel zijn openacht, ten koste van den waken te doen openen.

ARTIKEL 13.

Op plaatsen voor de vischerij en fiskerij van schepieren in uitsluitend gebruik gegeven, is aan anderen dan de reghebbers alle vischerij verboden, wanneer die plaatsen zijn afgeest met bevoeg of met behoren, die minstens een meter boven gemoen hoog water raken.

ARTIKEL 14.

Het is van anderen dan de reghebbers verboden:

1o, zich te begren binnen de vasting van fiskerij en daartoe in een bond tweede schiedingen; en

20. vaste inrigtingen voor de visscherij te beschadigen of ook maar voor het openbaar voor de vangst ongeschikt te maken.

ARTIKEL 15.

Het is verboden:

10. netten aan lood te hechten of voor de visscherij te gebruiken, waar gebruik door het bestuur der visscherijen verboden is of niet meer kleiner zijn dan door dat bestuur is bepaald;

20. visschen aan lood te hechten of hechten te doen of het gewigt, die voor elke visscherij door het bestuur der visscherijen bepaald zijn, en de waarop de visscherij is gesteld;

30. het heet van verraai of schuilingen digter te plaatsen dan door het bestuur der visscherijen is voorgeschreven;

40. een visscherij uit te oefenen gedurende den tijd, waarvoor die visscherij door het bestuur der visscherijen gesteld is, hetzij die stelling een visscherij in het algemeen of een bepaald plaats betreft.

Gezamenlijk den gestelden tijd roepen op de plaatsen, waarop de schuiting toegestaan is, geen roepen, schuilingen of andere welke inrigtingen staan of netten of andere voorwerpen te water zijn, welke daarom kunnen voor de gestelde visscherij, en in het bestuur bevoegd de vaste inrigtingen te doen ophalen;

50. zonder schriftelijke vergoeding van het bestuur der visscherijen op plaatsen, die voor de visscherij of fiskerij van visschen in uitsluitend gebruik gegeven zijn, te koren;

60. de besluiten te overtreden van het bestuur der visscherijen, die na daaraan te vermelden moging van den Minister van Financien in het belang der visscherij genomen zijn.

ARTIKEL 16.

De besluiten van het bestuur der visscherijen omtrent de onderschreven, in het vorig artikel vermeld, bepalen de wijlde der maan, ook voor de kor, de diepte der maan en schuilingen voor elke visscherij, die moet of het gewigt, die de visschen moeten hechten, om aan lood te roepen zijn, en den gestelden tijd voor elke soort van visscherij afzonderlijk; zij behouden eveneens zoodanige maatregelen als in het belang der visscherij noodig zijn.

Zij worden gedrukt verkrijgbaar getijld en binnen voortien dagen in hunne afgeveening in druk uitgegeven in de provincien, waar ommantelers

wonen. Zij zijn van kracht op den dertigsten dag na hunne afgeveening. Hetzelfde geldt ook voor den eersten tijdstip veldstelt, doch minner vroeger dan op den dertien dag na dien der afgeveening.

Bij het maan van een besluit, waarbij een grotere wijlde voor de maan van netten of koren wordt bepaald dan die tot dusver bepaalde wijlde, stelt het bestuur der visscherijen bevoegd een verhoorden termijn, binnen welken de netten of koren met de kleinere maan nog mogen gebruikt en maan aan lood genomen worden.

ARTIKEL 17.

Een in het vorig artikel bedoelde besluiten zijn niet van toepassing op de visscherij van schepelingen op de plaatsen, bedoeld in art. 11 voor die visscherij in uitsluitend gebruik gegeven.

Aan hen, die plaatsen voor de visscherij en fiskerij van visschen in uitsluitend gebruik hebben, is het gezamenlijk koren met kleinere maan, dan door het bestuur der visscherijen is bepaald, aan lood te hechten, doch slechts gedurende den tijd, dat zij daartoe schriftelijk vergoeding van het bestuur verkrijgen hebben.

ARTIKEL 18.

In aanblijven, met het oog op de visscherij lood, zijn bevoegd, om in uitsluitend gebruik gegeven visscherijen te hechten, aan lood der voor de visscherij geloopte vaartuigen te koren, die voorting te overnemen, de vaartuigen met een visscherij te overnemen en de vaartuigen netten en visscherijen en die in strijd met de besluiten van het bestuur der visscherijen zoodanige visschen te lood te nemen. De schipper van zoodanig vaartuig is verplicht bij te dragen, wanneer hij daarvan door een der aanblijvers veel aangenaam. Als zoodanige aangename geldt het in het bijzonder van een wilde veld.

ARTIKEL 19.

Beide de besluiten der tijks- en persoonslijste politie en de maan-chausse, zijn met het oog op de visscherij lood de lood van het bestuur der visscherijen op de Schelde en Zeescheren stroomen en de provincie en buitprovincie opzitters der visscherijen.

ARTIKEL 20.

In ambtenaren, in het vorige artikel bedoeld, maken van elke door hen waargenomen overtreding proces-verbaal op en verzenden dit onverwijld naar het bestuur der visscherijen, dat het opzendt aan den betrokken ambtenaar van het openbaar ministerie.

ARTIKEL 21.

De overtredingen van dit reglement en van de daarop gevondene verordeningen zullen gestraft worden krachtens de wet van 6 Maart 1818 (Staatsblad no. 12).

Behoort bij Koninklijk besluit van 17 Julij 1875, no. 32 (Staatsblad no. 434).

Ons bekeud,

De Minister van Financiën,

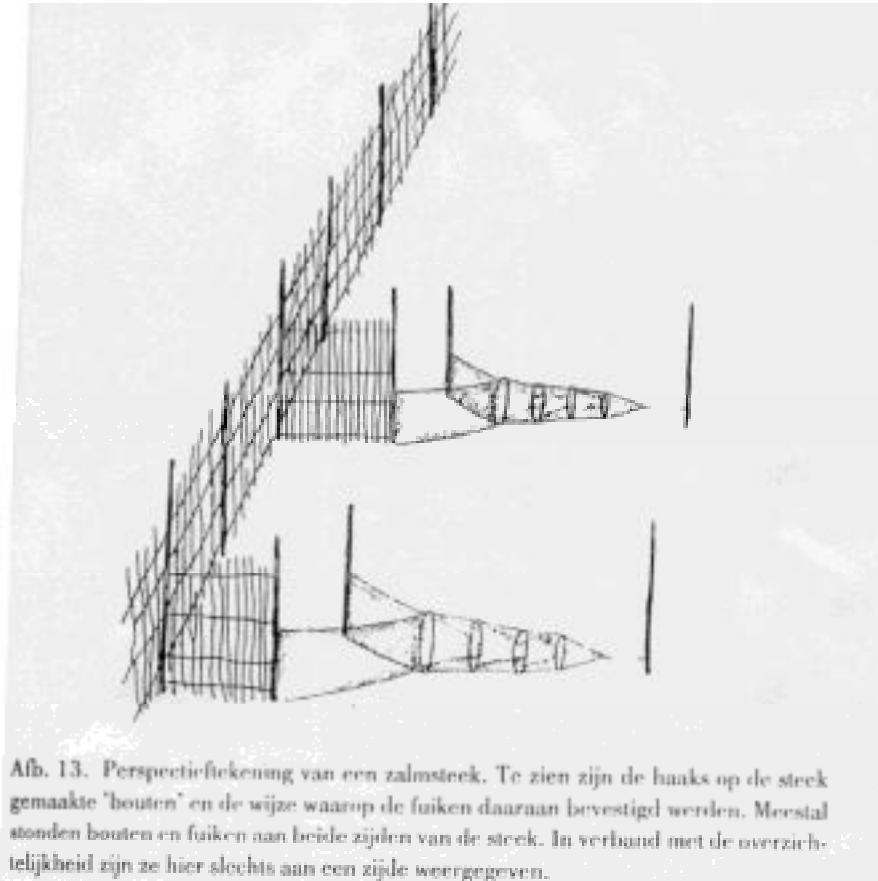
H. J. VAN DER HEEM.

De Minister van Buitenlandsche Zaken,

VAN DER DOES DE WILLEKENS.

Bijlage J

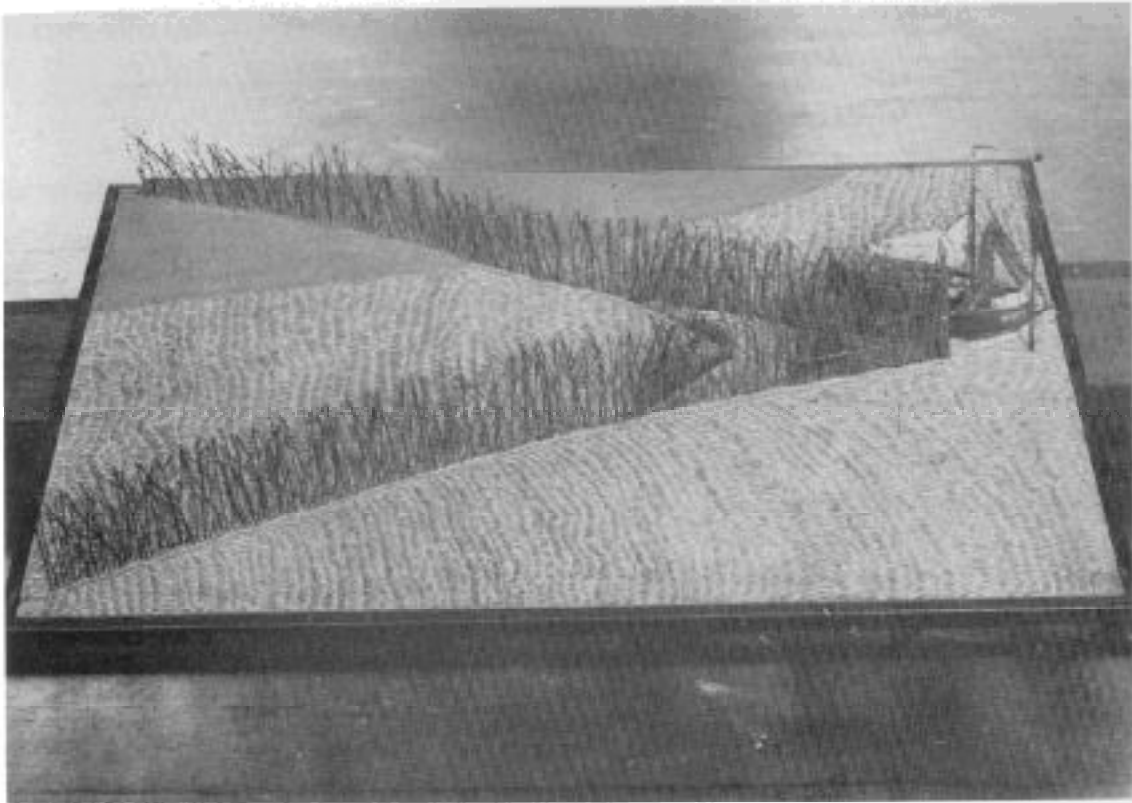
Zalmsteek. Martens, P.J.M. De vissers van het Bergsche Veld. Dongebode 17 (1991) 6

Afb. 13. Perspectieftekening van een zalmsteek. Te zien zijn de haaks op de steek gemaakte 'houten' en de wijze waarop de fuiken daaraan bevestigd werden. Meestal stonden houten en fuiken aan beide zijden van de steek. In verband met de overzichtelijkheid zijn ze hier slechts aan een zijde weergegeven.

Bijlage K

Een weer. Groot, S.J. de. De Nederlandse visserij rond 1900. Amsterdam 1973 113

Het model van een weervisserij, aanwezig in het Gemeentemuseum te Bergen op Zoom. Het is laag water. De visserij is reeds klaar. De bovenste vleuk is drooggevallen, de fuik hangt in het want te drogen (foto van der Aa).

Bijlage L

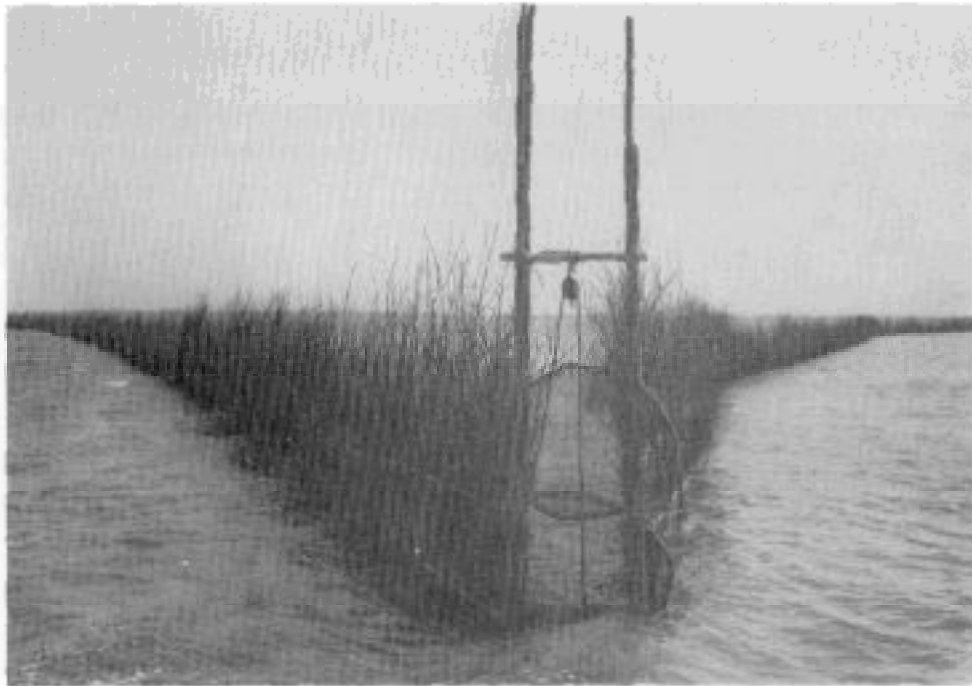
Fotoserie Steken en Vangst. Groot, S.J. de. De Nederlandse visserij rond 1900. Amsterdam 1973
114-119

De weervisserij. In het vroege voorjaar wordt het weerhout aan boord gebracht en bij laag water op de drosgrallende platen de weer op te gaan stellen. Het oude reeds-gebruikte hout lag gereed, maar nieuw hout wordt in de wintermaanden eerst zorgvuldig gepunt en gebundeld.

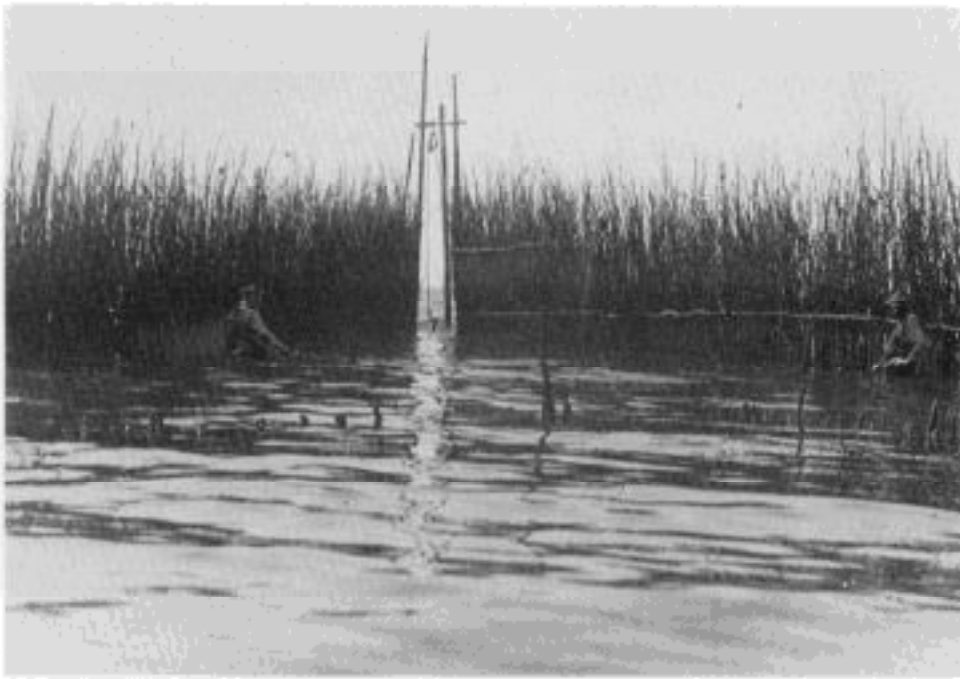
De weervisserij in de Oosterschelde. Het stekken van de weer in het vroege voorjaar is een zware arbeid, dikwijls te verrichten bij guur weer en lage watertemperaturen. In de bodem worden gaten geboord, waarin het hout wordt geplaatst. De vleuken van een weer kunnen wel 1 km lang zijn. Nabij het fuikgat wordt het hout zeer dicht opeen gezet en vaak nog extra versterkt met metaalgas (foto van der Aa).

Weervisserij in de Oosterschelde. Het fuikgat, bij afwezigheid van de visser met een houten schroef gesloten, en de fuik die er tijdens het vissen wordt voor gezet (foto van der Aa).

De weervisserij in de Oosterschelde. De in waterdichte kleding gestoken vissers drijven tegen laag water de vis voor zich uit naar het fuikgat toe. Dit drijven geschiedt met een zegen en door het slaan met stokken op het water. De stuiter, zoals er op de achtergrond een zichtbaar is, heiligen bij dit werk de vis te ontsnappen (foto van der Aa).

De woervisserij. Ook deze opname laat het drijven van de vis naar het faikgat zien.

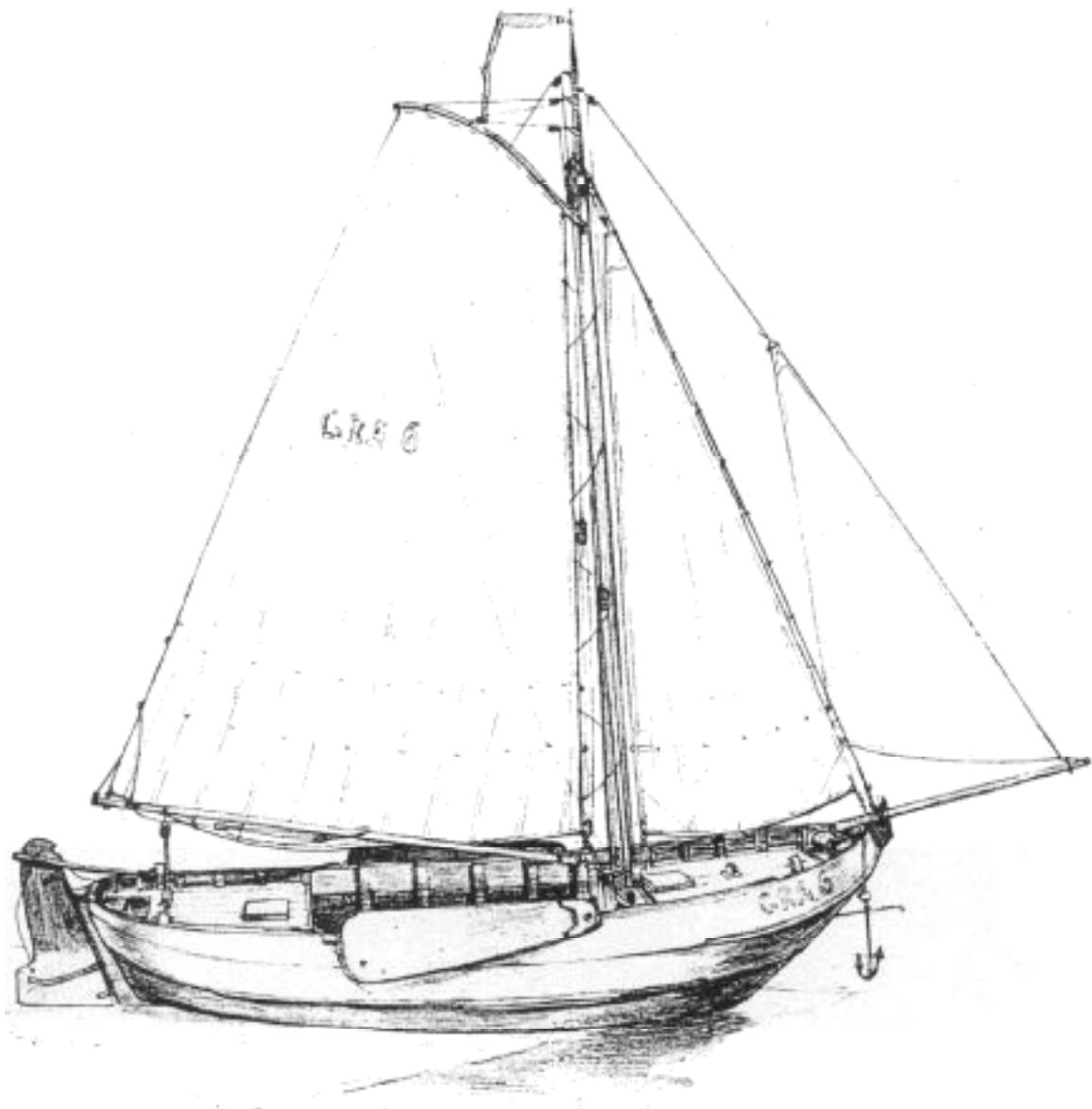

Weervisserij in de Oosterschelde. Tegen laag water werd voor het faikgat van de weer een faik gezet. De vissers, gestoken in waterdichte pakken, begaven zich te voet in de weer en dreeven de vis voor zich aan. De vis die in het net opgevangen is, is anjools, welke later aan boord van het schip wordt gebracht.

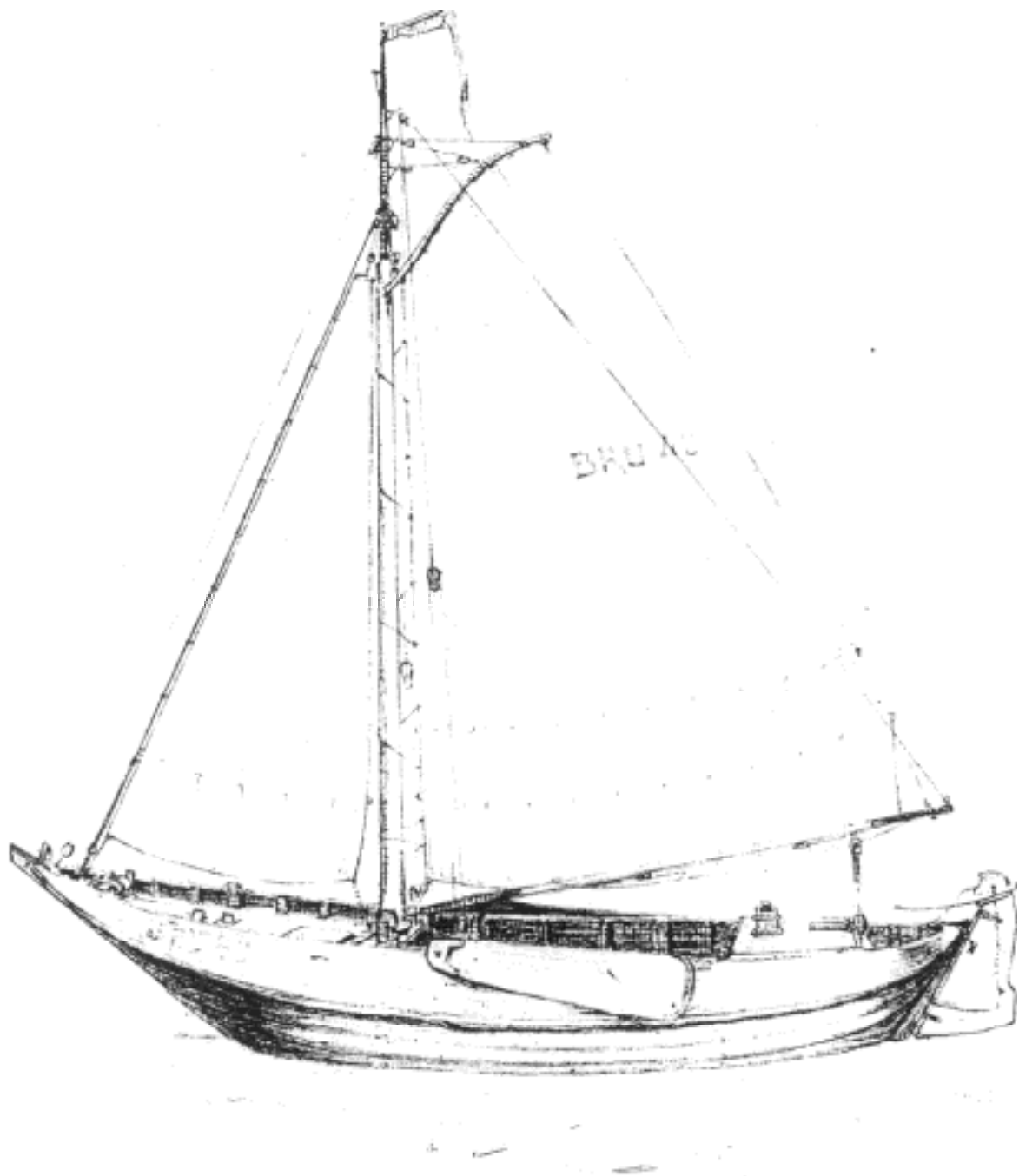
Bijlage M
Schouw. Seghers, M. Schepen op de Schelde. Antwerpen 1962 39

Bijlage N
Hengst. Seghers, M. Schepen op de Schelde. Antwerpen 1962 32

Bijlage O
Hoogaars. Seghers, M. Schepen op de Schelde. Antwerpen 1962 31

*Nota van de toestand der Rijksvaart in
 1859 te Bergen Op Zoom.*

Namen der Rijkvaarders	Aantal van de Schepen		Aantal van de Tonnage		Aantal der Rijksvaart	Grootte van de Rijksvaart in Tonnage	Aanmerking
	Schepen	Tonnage	Schepen	Tonnage			
J. Sijfertsen	1	1	Stroom	14	Antwerpen	30	
J. G. Meas van	1	1	"	14	"		
M. P. Meas van	1	1	"	12	"	10	
B. Dehaan (R.)	1	1	"	12	"		
M. P. Meas (R.)	1	3	"	11	"	14	
D. van der Schot	1	3	Hogend	19	West of het Rijk		
			Stroom	13	Rijksvaart		
			"	12	"	5	
M. Schot (R.)	1	1	"	12	Antwerpen	10	
J. Walle	1	1	Hogend	14	"	12	
J. Walle	1	1	"	15	"	15	
W. van Dorp (R.)	1	1	Stroom	14	"	9	
A. van Dorp (R.)	1	1	"	13	"	11	
W. van Dorp (R.)	1	1	"	11	"	1	
A. Hoogerhuis	1	2	"	11	"	2	
W. Hynbergen	1	1	Hogend	14	"		Rijksvaart
J. Hynbergen	1	2	"	7	"	2	
B. Brajen	1	1	Stroom	14	"	10	
J. Meas	1	1	Hogend	14	Antwerpen		
W. Sander	1	1	Stroom	9	"		
Totaal	21	22		265		154	

*hier uit blijkt dat de Rijksvaart te Bergen Op Zoom gevestigd is tot in 1859
 luttel, dat de Rijkvaarders hebben de aanvraag van 165 tonnen
 bevestigd met 21 schepen en 22 Hogend of Stroomvaart, hebben
 ingeseld naar aanvangst 4-154 tonnen an chiers Rijksvaart
 530 Antwerpen West of het Rijk de toestand 50: 50 Rijksvaart 11: 13
 de Rijksvaart of het Rijksvaart is in een Rijksvaart. Ouderling
 Rijksvaart van Bergen, de Rijksvaart Rijksvaart met 1/2 Rijksvaart
 Bergen op Zoom den 15. Februar 1860
 J. D. de Rijksvaart bij de gemeente Bergen
 1860*